

dosti neučiní, leč Sionského krále palcát. Byť nebylo pro širokost a dlouhé meškání, měl bych k tomu dobrou chuť, abych to všecko graphice vypsál. Ale pozdržím se nyní. Všecky věci čas mají; dejž a udeř líž ho, pokudžby k našemu dobrému a nad to k slávě svatého jména tvého bylo, náš milý vykuptelí! Amen.

Ale již tuto snad někdo dí, že já učené a učení chválím. Ano, tak jest, že chválím to obé, i učení neb umění, i umělé lidi: ale nechválím těch, jesto učení neb umění zle užívají. Příkladně dím: Chválíme víno a chválíme i pití neb užívání vína, ale opilství a opilých nechválíme, a summou nechválíme zlého užívání dobrých od Boha daných věcí, abusus non tollit rem. Dobrý jest meč, avšak někomu dobře, jinému velmi zle posloužití může.

Jesté dís snad: *Přilíš mnoho tomu umění a učení přispisujet.* Ano dobrí muži někteří říkají, že skrze učené v církev zaveden přišlo, žeby se snad i Jednotě to přihoditi mohlo. Respondeo: Ten přilíš mnoho umění a učení přispisuje, kdožby se domníval, že bez umění sedmera etc. nemůže pravda Boží, to jest sv. evangelium kázáno býti a neb žeby na těch uměních neb učeních záleželo spasení. Ale kdož to praví? Všakby musil velmi prostý býti. Chlubivajíc se někdy papeženci svými doktory a jinými učenými muži, ať jich sic potídku mají. Ját za to mám, že hodné a spravedlivě připsáno býti má umění nabytému dávání snadnosti a nápomáhání zprávčím cirkev a kazatelům úřad jejich konati. Těm zajisté, kteříž

340

v slovu Božím pracovati mají (jakž dí apoštol), potřebí daru Božího k tomu zvláštního, jenž slove výmluvnost, to jest, aby uměli předkládati, učiti, napominati, vystíhati etc.; nebo hrozné jest psem němým býti, a prorok dí: Dal mi Pán jazyk bystrý, abych uměl. Dával z počátku Pán dary své, výmluvnost, vykládání řeči etc. sluhám svým tak zázračně, že se nebylo potřebí tomu učiti; ale potom přestali dítové a zázrakové. A sv. Pavel k Timotheu píše: »Buď pilen čítání«, a tak napomíná k učení se. A poněvadž duch Páně znal, že výmluvnost jest potřebná v církvi, tedy i té výmluvnosti neškodí se přeučiti, když a komuž možné, lečby kdo chtěl očekávati, až mu zázračně Bůh s nebe svrže výmluvnost, jakoby sedlák nesel a neoral, ale čekal, až mu bude s nebe manna přeseti.

A což jiného mládenci naši dělají, když se kázati učí, t. jiné slyšíc, jich řeči sobě znamenávajíce, písmo sv. čítajíc a jím se z paměti učíce, nabyvajíce jisté formy mluvení o pravdě Boží, certam formam habendí sermonem etc., i sami se také pomalu v tom cvičíce: co jiného pravím dělají, než učí se jakož pobožnosti a pravdě Boží známosti, tak i výmluvnosti? Jakož pak na oko se to vidá, že takéž mládenci někteří mnohem jsou umelejší v řeči a výmluvnější, latíně nic neumějíce nežli někteří dosti učení Latínici. Ačkoli jistě jest, kdyby k tomu ještě i latíně uměli, dialektiky a rhetoriky povědomi byli, žeby mnohem bystřejší, způsobilejší a ke všemu hotovější a tak i užitečnější byli. Příklad sud! Ká-

341

men drahý nebo perla, křítaltovně a mistrovsky řezaný a vypulerovaný, jak jest velmi rozdílný od toho, kterýž není řezán ani hlazen neb pulerován. Item sekera nejprv udělaná nebroušená a nehlažená. A jakýžby to byl meč nevybroušený a nevyměrovaný? K smíchu podobné jest některých našich marné mudrování, těch totiž, kteříž chtějí, aby hned člověk to, čemuž se neučil, pojednou dělal, jako hloupá sekta Mikulášencův nejraději těch poslouchá kazatelův, kteříž netoliko nejsou učení, ale hned ani čisti neumějí; nebo prý ti ne z litery, ale z ducha káží. Ale těmť není divu; nebo pokrm beránkův a oveček Božích nevelmi se tréfuje sviním: svině radše mláto anebo což nevonného jedí než trávu.

Kdož umění a učením pohrdá, jest podoben k tomu, kterýžby chtěl sukně, kabáty etc. sobě i jiným šiti, avšak krajčovského řemesla by neuměl, jemu se učiti nechtěl, ale je haněl a potupoval. Mnoho-liby takový mudrák provedl? kdo tomu nerozumí? A ten, kdožby tomu nekrajčímú dal šaty dělati, pohrdna jinými krajčími dobrými a umělými, jakby na tom mnoho získal? Zvědělyby tudíž! Lečby snad na to přišlo, žeby ti všickni krajčí uměli a v řemesle tom zvyklí se zbláznili a vztekli, takžeby každému, kdožby jich užívati v čem chtěl, jedné škodu činili. Tužby se musil člověk jinam obrátiti a se, jakžby mohl, opatřiti. A tak snadně jest viděti, kdožkoli prostředky služebnými od Boha danými a zřízenými díže a marné pohrdá, že velmi hrubě fan-tuje. Ano sám Bůh prostředkův užívati rozkázal při

342

dělání stánků, archy etc. a ukázal zejména na ty, kteréž on sobě k tomu dílu vyvolil a duchem umění potřebného obdařil. A těž i podnes ví Pán, koho a které k čemu vzbuditi a jakými příčinami je sobě v tom neb v jiném vycvičiti, a to nepatrné světu, protož i bez patrných jemu divů a zázraků, jichž nyní již čas není.

Na ty pak řeči některých lidí bezpotřebné, t. žeby učení lidé byli příčina zavedení a žeby se bylo potřebí báti učených, aby v jednotě této těžko nezpůsobili, na to není potřebí široké odpovědi. Mluví takoví lidé lecos, čemuž nerozumějí a o čemž nevědí. Kdyby měli to ukázati; kdy se stalo zavedení, skrze které lidi, jak to vše šlo, které osoby čím tím byly neb nebyly vinny, učení-li byli či neučení: nevědělyby se kam díti, mlčeti by museli s hanbou, lečby se toho na někom učeném doptali. Ale kdyžby doptali pravdy, tedy by jistě byli zahanbeni. Nebo jinak by se našlo, nežli jejich marné a všetečné řeči ukazují, čehož není nesnadné světle prokázati, kdyžby koli potřeba byla.

A byť pak i tak bylo, jakž oni praví, cožby tím vinno bylo umění, t. žeby umělí lidé zle umění užívali? Ano někdo moci světa od Boha sobě svěřené zle užívá, když maje zlé trestati a ochraňovati dobré, i trápí dobré a lotry ochraňuje, proto-ližby pak moc světa zlá byla? A pohleďme k nejprvnějšímu zavedení, skrze koho se stalo, učený-li čili leik příčina jeho byl?, t. první otec náš a máte. Jaké při Adamovi umění bylo, kterak velmi osvěcený byl, z přivlastňo-

343

vání jmen rozličným tvorům snadně se viděti může. A zase kdož jest jej učil; však tehdyž mistrův a kolejí nebylo. Byl tedy leik. A poněvadž Bůh sám jemu takové veliké světlo a známost umění byl přistvořil, tedy snad Boha někdo viniti bude, že tak umělého učinil Adama? A duch Páně praví, že všechny věci stvořeny byly velmi dobré, tedy i umění, a tak hanino býti nemá.

Jednota naše, kudyby byla na zavedení přišla před šedesáti lety a víc, by byl sám Pán Bůh na retuňk nepřispěl, o tom *B. Vavřinec Krasonický* nemálo napsal, ano i jiní někteří. Jisté ne skrze učené ani příčinou umění, ale skrze leiky a příčinou jejich v pravdě Boží neosvícení a malátnosti etc. A to bylo dvakrát a při dvojích věcech 1. zlých skutečích, 2. zlých a falešných smyslech. Ale oběmu tomu Pán Bůh vstříc vyšel. Hádej skrze koho? Jisté ne skrze leiky, ale předně skrze učené a pobožné (nebo umění bez pobožnosti jest jako meč v rukou blázna). Než nechci o tom mnoho mluvit; na sepsání stará o těch věcech se odvolávám.

Budoucího v Jednotě co by bylo, přijde-li na zavedení čili nepřijde, a skrze učené-li čili leiky, poněvadž nejsem ani prorok ani syn prorokův, nevím to předpovídati neb prorokovati; neposlal mne k tomu a s tím Pán. Avšak poněvadž někteří se toho, též nemajíce duchův prorockých, obávají, povím i já, co mi o, tom na mysl týž i týž přichází. Summou nebojím se toho, aby učení a pobožní muži příčinou zavedení Jednoty býti měli, než spíše bych

344

se bál, aby lidé vysokomyslní, zhloupa hrdí, o sobě mnoho víc než náleží smyslíci, neustupní, nepokojní, nových věcí začínatelé, velkého jména žádostiví, sebe sami jako modlu zvelebující, dobrých pokojných a svatých trapíci, dále mlčím, ti, ti aby Jednoty nezavedli a nějaké hrozné pokuty Boží nevedli jako David, když lid sčítati byl kázal etc. Tohot bych já se bál a skuoro již i bojím. »Vypadla pejska s nebe, nepůjde tam zase, obecně přísloví jest. A Bůh že se pyšným protiví, již nás tomu zkoušení dávno naučiti mělo.

Protož s B. Lukášem starým já smýšlím. On tak napsal: »Budou-li zprávcové v Jednotě státi v pravdě a v jednomyslnosti, že Pán Bůh tomu lidu zehnatí bude etc.« A summou, dokudžkoli na ta místa (t. úřadův, zvláště předních) nepodejde svět, tělo, Antikryst, ale duch Krystův je držeti bude, dotudť jest dobře. Než jakž by po odjití skrze smrt dobrých, věrných, upřímných, učených neb neučených na ta místa se dostali hovada, svých hledající, bez svědomí lidé, buď hloupí, nevyvíčení anebo chytří, lstiví, opatrnosti světa a ne Božích plní etc., učení nebo neučení: tuť by jisté běda bylo Jednotě! Bylo by tedy potřeba ne toho, abychom se učených a umění báli a z beránkův špalkův nadělati chtěli, ale raději abychom, vrátiv ode Pána zřízení jsouce, hleděli pilně, koho a s jakým duchem k účinkům nižším i vyšším pouštíme, a které k tomu zdaleka a jak strojíme, co sobě a proč při nich libujeme neb nelibujeme, jaká při tom při všem naše snažnost, bedli-

345

Písně Chval Božských

Písně Duchovní

Ewangelijské / Druhé znění

přehledně / zpravené a shromážděné: V ta-
lé mnohé v Slově složené / z gruntu a zafila-
du Písem Svätých. Kecti a k chvale
saneho jedineho věčného Boha / v Trojici
blahoslavené. Také k pomoci a k službě
y křesťanství v pravém křesťanství
křesťanství v všech věrných /
v křesťanství y křesťanství y křesťanství.

Léta Páně 1561.

